

felds bureau. Verbeek wist dat zijn gehele gezelschap (artisten, administratie, technisch personeel) op hem wachtte. Hij ging er heen, deelde mee dat de bezetter voortgezet verzet als sabotage beschouwde maar oefende verder geen druk op de leden van zijn gezelschap uit; zij moesten, zei hij, ieder voor zich beslissen wat zij zouden doen; was een voldoende aantal bereid om door te spelen (d.w.z. zich bij de Kultuurkamer aan te melden), dan was hij bereid, het gezelschap te blijven leiden. Kort nadien belde Ben Groeneveld uit Amsterdam op; men wist daar dat Verbeek bij Bergfeld ontboden was. Verbeek bracht het niet op, precies te zeggen wat zich bij Bergfeld afspeelde had. 'Kom naar Amsterdam', zei Groeneveld. Verbeek weigerde. Hij zei alleen maar, 'dat de zaak verloren was.'¹ Naar Amsterdam ging wèl, en onmiddellijk, van Meertens contactman bij 'Het Residentietoneel', Bob Oosthoek, en deze lichtte de Amsterdamse directeurs in, wat hun te wachten stond.

In welke volgorde na Verbeek en de Meester de overige toneelleiders op 12, 13, 14 en 16 februari bij Bergfeld ontboden werden om daar toegebulderd te worden, weten wij niet met zekerheid. Er waren er twee die duidelijk voet bij stuk hielden: Pierre Balledux en Albert van Dalsum. Balledux die vermoedelijk vlak na Verbeek op het matje geroepen werd, zei dat het hem als katholiek, gezien het afwijzend standpunt dat het Episcopaat ten aanzien van de Kultuurkamer ingenomen had, onmogelijk was, zich aan te melden. Het gesprek liep hoog op; in de antichambre kreeg Balledux na afluop van een of andere Duitser een klap op zijn hoofd. Thuisgekomen belde hij mgr. de Jong op. Namens deze kon hij aan zijn gezelschap meedelen dat wie zou weigeren, zich te melden, ondersteuning zou krijgen uit het Fonds voor de Bijzondere Noden; het gezelschap ontbond zich. Van Dalsum zei tegen Bergfeld dat het hem persoonlijk in elk geval onmogelijk zou zijn, door te spelen: bijna alle leden van 'Studio' zouden weigeren, zich bij de Kultuurkamer aan te melden en hijzelf mocht dat niet eens doen, zei hij, want hij had een Joodse echtgenote. Bergfeld antwoordde dat hij hem ter plaatse dispensatie gaf. Van Dalsum repliceerde dat hij die gunst weigerde. Na terugkeer in Amsterdam dook hij met zijn vrouw onder.

Ko Arnoldi, evenals van Dalsum gemengd-gehuwd, gaf, schijnt het, bij Bergfeld toe maar wist, toen hij dat deed, dat de meeste leden van 'Het Masker' zouden weigeren door te spelen. Dat was ook zo. Het gezelschap gaf na 1 maart geen voorstellingen meer. Herman Boubert ging wèl door; een zoon van hem zat in Duitsland gevangen en Boubert vreesde dat verzet van zijn gezelschap tot represailles tegen die zoon zou leiden. Ook Cees

¹ A.v. (mededeling van B. Groeneveld).